

MINERALSAMLING ER NATURVERN

Av Knut Eldjarn

Forts. fra forrige nummer

Sjeldenhet representerer selvfølgelig et viktig kriterium for å vurdere om en mineralstufte er verneverdig. Vakkert utkrystalliserte stuffer vil også de fleste regne som spesielt verneverdige. Slike stuffer kan ha stor vitenskapelig og pedagogisk verdi og dessuten har de krav på å bli bevart som kunstverk fra naturens eget verksted. I prinsippet er det mineralstuffer av høy kvalitet vi må verne. I dette kvalitetsbegrepet inngår sjeldenhet, renhet, krystallform- og estetiske verdier.

I tillegg til disse grunnleggende kriteriene vil det også ofte komme til enkelte kulturhistoriske momenter særlig når det gjelder mineralstuffer fra viktige gruver og når det gjelder edelsteiner. Et besøk ved ett av våre museer vil gi et godt bilde av hvilke egenskaper som kjenne-tegner gode mineralstuffer.

Hvordan drive aktivt mineralvern?

Den vanlige fredningsmodell som man benytter i annen naturverndebatt, er for snever når det gjelder å sikre en fornuftig disponering av våre mineralverdier. Hvis man lar blåveisen stå i fred, lar rovfuglen leve ubeskattet og lar fossene renne fritt, vil disse naturressurser forbli uberørt og tilgjengelige for kommende slekter. Når det gjelder dyr og planter vil man dessuten kunne sikre at truede bestander tar seg opp igjen. Når det gjelder naturressurser av denne typen, er det klart at *ikke-innblanding* vil være det beste.

Mineraler kommer derimot i en annen klasse. For det første er dette *ikke-reproduserbare* ressurser og for det andre er vi interessert i at en del mineralstuffer skal være tilgjengelige for forskere, amatører og til utdanningsformål. Det er derfor ikke snakk om å la forekomstene ligge helt uberørt. Dessuten representerer andre sider av samfunnslivet med veitbygging, boligbygging, oppdemning, gruvedrift og pukkverk alvorligere trusler mot utallige gode mineralforekomster enn tilfeldige geologer og samlere. De fleste virkelig verneverdige mineralforekomster blir til-

gjengelige og produktive ved en tilfældighet i tilknytning til menneskelig virksomhet med helt andre siktemål enn å frambringe gode mineralstuffer. De fleste forekomster vil av disse grunner ha begrenset levetid og de verneverdige mineralstoffene som på denne måten ser dagens lys, vil ha vesentlige bedre sjanser til å overleve til glede også for ettertidens mineralinteresserte hvis de blir tatt vare på i en offentlig eller privat mineralsamling. Det er således meget få mineralforekomster som lar seg frede, og derfor er fornuftig og ansvarlig mineralsamling viktig naturvernarbeid. Utallige verneverdige mineralstuffer ødelegges i gruvens og pukkverkens steinkusere eller de forsvinner som fyllmasse til nye veier, boligfelt og industriområder. Selv om mineralstoffene skulle bli liggende urørt i en steinberg, vil ofte forvitring relativt raskt forringe deres verdi samtidig som gamle steinberg lett blir skjult av vegetasjon og glemt.

I dette vernearbeidet vil kunnskapsrike mineralsamlere kunne gjøre en stor innsats. Moderne geologisk-mineralogisk forskningsarbeid fører bare i liten grad til at mineralstuffer av særlig god kvalitet blir bevart for ettertida. Mineralogisk-geologisk museum i Oslo bærer f. eks. tydelig preg av at dette arbeidet ikke er høyt prioritert i dag blant de profesjonelle geologer. Private mineralsamlere driver derfor allerede i dag et vernearbeid i en målestokk som de profesjonelle geologer ikke har kapasitet eller mulighet til å drive. Derfor er aktiv, ansvarlig mineralsamling godt naturvern.

Saml og lær!

Alle mineralsamlere bør ha som målsetning å lære av sin hobby. Det er selvfølgelig mulig å samle mineraler bare som små, verdifulle kunstverk uten å vite noe mer om deres kjemiske sammensetning, krystallstruktur og om de geologiske prosesser som har skapt dem. Slike samlere vil ofte se på sin samling mer som en lønnsom investering enn som

Over til side 20

Det er fremkommet protest mot nummereringen av bladet. I den forbindelse vil jeg gjerne opplyse at det til meg av Fellesrådets nestformann ble opplyst at det første nummeret etter omleggingen var det nummeret som ble laget av OGS redaksjonskomité for sommerferien. Ergo blir dette det andre. Nags-Nytt, slik det fremkommer i dag, er et nytt blad, selv om «fødselen» skjedde som OGS medlemsblad. Det er nå det tredje nummeret, første årgang, som sendes ut til medlemmene. Når man legger om selve avisen, er det vanlig å begynne nummereringen på nytt, ihvertfall dersom omleggingen er såvidt omfattende som her.

Red.

MINERALSAMLING - Forts. fra side 8.

en givende hobby. Denne mentaliteten er heldigvis lite uttalt her i landet ennå og i realiteten representerer den en alvorlig trussel mot en fornuftig forvaltning av våre mineralverdier. Den eksport av mineralstuffer som foregår fra Norge er på mange måter et uttrykk for at denne mentaliteten står sterkt flere steder i utlandet. Det må imidlertid bemerkes at profesjonelle geologer har et større ansvar for at Norge på denne måten tappes for gode mineralstuffer enn det våre amatorsamlere har. På mange måter representerer norske samlere en nødvendig motvekt mot disse tendenser ved at gode mineralstuffer bevares i innenlandske samlinger.

Samlere som bruker sin hobby til å lære mer om mineralogi og geologi, vil ofte kunne bidra med verdifullt materiale og viktige informasjoner for profesjonelle geologer. Kunnskapsrike samlere vil vite hvilke mineralstuffer som er spesielt verneverdige, og de vil dessuten lettere innse verdien av nøyaktige opplysninger om funnstedet og funnstedets geologi. Samlere som satser på mineraler mest som investeringsobjekter vil lett bidra til å presse prisene på mineralmarkedet i været på en slik måte at museer,

andre offentlige samlinger og forskningsinstitusjoner vil komme helt i bakgrunnen i konkurransen om de beste eller mest sjeldne mineralstufferne.

Et aktivt arbeide for å høye kunnskapsnivået blant våre amatørgeologer er en av de viktigste forutsetningene for et aktivt mineralvern. Det vil sikre at et stort antall mineralstuffer som ellers ville gått tapt ved annen menneskelig virksomhet, vil bli tatt vare på. Dessuten vil det være en nødvendig motvekt mot den eksport av mineraler som forekommer fra vårt land. Et lite antall forekomster vil kunne vernes ved fredning, men det er så få at det har mindre interesse sett i en større sammenheng. Det er viktigere at norske amatørgeologer, profesjonelle geologer og museumsfolk står sammen om å redde verneverdige mineralstuffer fra å bli odelagt ved annen menneskelig virksomhet eller fra å bli eksportert fra landet. Det skulle ikke være noen grunn til å skape et motsetningsforhold mellom de profesjonelle geologer og offentlige samlinger på den ene siden og de private mineralsamlere og amatørgeologer på den andre. Erfaringene fra utlandet viser at amatørerne kan bidra med mye interessant materiale til utdanning og forskningsformål samtidig som de fleste større private mineralsamlinger for eller siden blir innlemmet i en offentlig samling. La oss derfor slå fast: fornuftig og ansvarlig mineralsamling i offentlig eller privat regi er en av de viktigste forutsetningene for en fornuftig utnyttning og et godt vern av våre mineralressurser.

NORSK STEIN-HOBBY

POSTBOKS 3702, GAMLEBYEN, OSLO

Vil du være det viktigste, tryk på de nye stein- og hobby som har vært ditt hobby i Norge.

Sjokolade

Sjokolade

Vandk. sjokolade

(ogk. forrest. runde. etc.)

Friske

Potter og muller

Diamantstener

Møkk

Agater (stein)

Doppelse o. s. v.

Var diplomemulig og hjelpelig med utførelse av både sjokolade og art såvel som gemming og oppsett.